

บทที่ 2

เงินสดและการควบคุมเงินสด

ความหมายของเงินสด

เงินสด หมายถึง เงินสดในมือและเงินฝากธนาคารทุกประเภท เช่น ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ที่กิจการมีอยู่ รวมทั้งเงินสดย่อย ธนาณัติ ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ เงินฝากธนาคารกระแสรายวันและออมทรัพย์ บัตรเงินฝาก เช็คที่ถึงกำหนดชำระแต่ยังมิได้นำฝาก เช็คเดินทาง ดราฟต์ของธนาคาร

องค์ประกอบของรายการเงินสด

ประกอบด้วย

1. บัญชีเงินสด
2. บัญชีธนาคาร
3. บัญชีเงินสดย่อย

รายการเทียบเท่าเงินสด หมายถึง เงินลงทุนระยะสั้นที่มีสภาพคล่องสูง ที่พร้อมจะเปลี่ยนเป็นเงินสดในจำนวนที่ทราบได้แน่นอน และมีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าน้อยหรือไม่มีนัยสำคัญ เช่น พันธบัตรรัฐบาล เงินฝากประจำที่ใกล้ครบกำหนด

การควบคุมเงินสด

หลักการควบคุมภายในเกี่ยวกับเงินสด

1. การแบ่งแยกหน้าที่
2. การตรวจนับเงินสด
3. การจัดทำบัญชียอดเงินฝากธนาคาร
4. กำหนดวิธีการรับและจ่ายเงินสดให้รัดกุม

ระบบเงินสดย่อย

เงินสดย่อย(Petty Cash) หมายถึง เงินสดจำนวนหนึ่งที่กิจการกำหนดให้มีไว้เพื่อความสะดวกในการใช้จ่ายรายการเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งจะมี “ผู้รักษาเงินสดย่อย” ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบจ่ายเงินสดย่อย วิธีบันทึกเงินสดย่อยที่นิยมคือวิธี Imprested System โดยมีขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

1. การตั้งวงเงินสดย่อย
2. การจ่ายเงินสดย่อย
3. การเบิกชดเชยเงินสดย่อย
4. การปรับปรุงเงินสดย่อย ณ วันสิ้นงวด

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับเงินสดย่อย

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับ เงินสดย่อยจะมี 2 วิธี คือ

1. ระบบวงเงินสดย่อยคงที่

ระบบเงินสดย่อยคงที่ (imprest system) เป็นระบบเงินสดย่อยที่เมื่อกำหนด จำนวนเงินสดย่อยแล้ว จำนวนเงินสดย่อยจะไม่เปลี่ยนแปลง หรือบางทีเรียกว่า เป็นระบบ เงินสดย่อยแบบวงเงิน แนนอน นอกจากมีการเพิ่มหรือลดวงเงินสดย่อยหรือมีปรับปรุงรายการ ใน วันสิ้นงวดบัญชี จะมีการบันทึกบัญชี ตาม ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 กำหนดและตั้งวงเงินสดย่อย บันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีเงินสดย่อย	xx
เครดิต บัญชีธนาคาร	xx

1.2 เมื่อผู้รักษาเงินสดย่อย จ่ายเงินสำหรับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ขั้นตอนนี้ กิจการจะไม่บันทึกบัญชี แต่ผู้รักษาเงินสดย่อย จะรวบรวมหลักฐานใบสำคัญจ่ายเงินสดย่อย บันทึก ความทรงจำเกี่ยวกับรายละเอียด การจ่ายเงินสดย่อยในสมุดเงินสดย่อย ซึ่งการบันทึกลงในสมุดเงินสดย่อยนี้ไม่ถือว่าเป็นการบันทึกบัญชีเป็น เพียงสมุดบันทึก ความทรงจำของผู้รักษาเงินสดย่อยเท่านั้น

- 1.3 เมื่อผู้รักษาเงินสดย่อย เบิกเงินชดเชยบันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ (ระบุแต่ละประเภท)	xx
เครดิต บัญชีธนาคาร	xx

การเบิกชดเชยของผู้รักษาเงินสดย่อยตามวิธีนี้ เป็นการเบิกเงินจาก กิจการกลับเข้ามาเพื่อให้เงินสดย่อยมีจำนวนเงินเท่ากับที่กำหนดไว้ เพื่อสำหรับจ่ายค่าใช้จ่ายในงวดต่อไป

2. ระบบวงเงินสดย่อยไม่คงที่

ระบบวงเงินสตัยอยไม่คงที่ (fluctuating system) เป็นระบบเงินสตัยอยที่เมื่อตั้งหรือกำหนดวงเงินสตัยอยแล้ว วงเงินสตัยอยอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่เนื่องจากขั้นตอนการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับเงินสตัยอยแตกต่างจากวิธีที่ 1 ทำให้มีผลกระทบต่อบัญชีเงินสตัยอยโดยตรง โดยที่เมื่อจ่าย ค่าใช้จ่าย เงินสตัยอยก็จะลดลง เมื่อเบิกชดเชยเงินสตัยอยก็จะเพิ่มขึ้น เป็นต้นขั้นตอนการบันทึกบัญชีมีดังนี้

2.1 เมื่อกำหนดและตั้งวงเงินสตัยอย บันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีเงินสตัยอย xx

เครดิต บัญชีธนาคาร xx

2.2 เมื่อผู้รักษาเงินสตัยอยจ่ายเงินสำหรับค่าใช้จ่ายต่างๆบันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ (ระบุแต่ละประเภท) xx

เครดิต บัญชีเงินสตัยอย xx

2.3 เมื่อผู้รักษาเงินสตัยอยเบิกเงินชดเชย สำหรับวิธีนี้การเบิกชดเชยไม่จำเป็นจะต้องเบิกเท่ากับที่จ่ายออกไปก็ได้ อาจเบิกมากกว่าหรือน้อยกว่าที่จ่ายออกไปจริงจึงทำให้เงินสตัยอยเปลี่ยนแปลงจากเดิม บันทึกบัญชีโดย

เดบิต บัญชีเงินสตัยอย xx

เครดิต บัญชีธนาคาร xx

เงินฝากธนาคาร

ประเภทเงินฝากของธนาคารพาณิชย์

1. เงินฝากประจำ
2. เงินฝากออมทรัพย์
3. เงินฝากกระแสรายวัน

